

- 57, T.2. 2023. C. 137-141.
http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/57/part_2/27.pd
7. I. Mazur, T. Hrinchenko, O. Teplova, L. Onofrichuk, O. Priadko. Cognitive determination of musical thinking and musical self-concept of students and musicians: comparative diagnostics, aspects of modeling and forecasting. Journal of Arts Research. 2022. Pp. 368-380.
<https://journal.unnes.ac.id/nju/index.php/harmonia/article/view/39518>
8. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidiia Ostapchuk. Science-Modern Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros. 2022. № 1. P. 72-82. https://drive.google.com/file/d/17iV0tkkhZ_olMAWgveL_dtpnSqPZGu4Z/view
9. Sidorova Iryna, Smolina Olha, Khomiakova Olha. Introduction of the latest teaching practices and development of the educational process in the field of culture and art: the experience of EU countries. Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación • Volumen 16, N° 2. Abril-junio 2022. Режим доступу: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.02.4>
10. Skoryk , T., Dorohan , I., Demchyk, K., Sidorova , I., & Strebkova, D. (2024). International exchanges and cooperation in art education in Ukraine: challenges and opportunities. Multidisciplinary Reviews, 6, 2023spe001. <https://doi.org/10.31893/multirev.2023spe001>

УДК 378.016:784

Т.Ю. Панасюк
tamara.panasyuk1963@gmail.com
Л.О. Остапчук
ostapchuklida@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЕСТРАДНО - ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Анотація. Стаття містить історико-теоретичні відомості про естрадну музику і естрадно-вокальне виконавство зокрема. Висвітлені особливості освітньо-виховного процесу в класі естрадного вокалу. Окреслені теоретичні завдання, спрямовані на підвищення якості естрадно-вокальної підготовки студентів та необхідні вокально-сценічні навички володіння різними співочими манерами.

Ключові слова: вокальні навички, художній смак, виконавська свобода.

Abstract. The article contains historical and theoretical information about popular music and vocal performance, in particular. It highlights the features of the educational process in the popular vocal class. Theoretical tasks aimed at improving the quality of students' popular vocal training and necessary vocal and stage skills in mastering various singing styles are outlined.

Keywords: vocal skills, artistic taste, performance freedom.

Постановка наукової проблеми. На сучасному етапі розвитку української незалежної держави відбувається активне оновлення музичної освіти, теорія і методологія викладання естрадного вокалу, зокрема в закладах спеціалізованої музичної освіти, тільки починає формуватися, як і естрадне мистецтво в цілому. Незважаючи на те, що відношення до естрадного мистецтва часом змінювалося через зміни ідеологічних позицій і цінностей, музика естради та естрадний вокал завжди мали особливе місце в художній культурі. Саме тому виникає потреба у дослідженні актуальних завдань цієї сфери, зокрема щодо методів і підходів до ефективного навчання естрадному вокалу, спрямованих на підвищення якості естрадно-вокальної підготовки студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даний час існують досить яскраві роботи українських дослідників. І.В. Бобул зазначає, що «пройшовши непростий шлях свого становлення і розвитку, естрадно-вокальне мистецтво в силу своєї синтетичної природи щільно пов'язується з розвитком масової культури та мистецтва, вбираючи багато притаманних їй рис і характеристик» [1, с.190]. В. Откидач, вважає, що теорія і методологія викладання естрадного вокалу, зокрема в закладах спеціалізованої музичної освіти, тільки починає формуватися, як і естрадне мистецтво в цілому, яке знаходиться ще в тому періоді свого розвитку, коли визначеність контурів тільки вимальовується, роди та жанри формуються, перевіряються часом, уточнюються їх функціональні особливості. В.В. Куц говорить про естрадне мистецтво як про один із чинників націєтворення. Загалом, з боку фахівців-практиків інтерес до питань естрадного мистецтва в наші дні надзвичайно високий.

Мета і завдання статті полягає у наданні додаткової інформації з питань естрадної вокальної педагогіки, яку доцільно використовувати в процесі підготовки майбутніх вокалістів на мистецьких факультетах закладів освіти.

Виклад основного матеріалу. Естрадна музика представляє собою обширне явище, що об'єднує різноманітні стилі сучасної музики, такі як джаз, рок і поп. Це складний феномен, що налічує безліч жанрів, різноманітних за естетикою, професійним рівнем, а також культурним і історичним контекстом. Історія естрадного вокалу як окремого напрямку музичного мистецтва є досить молодою, вона є синтезом культур різних народів, хоча її коріння можна відслідкувати в національних музичних традиціях. Естрадна музика у своїх різновидах стала не просто необхідною складовою повсякденного життя, але й символом сучасного музичного мистецтва, що підтверджується попитом і художньо-естетичними потребами сучасного покоління. Унікальність навчально-виховного процесу у класі естрадного вокалу в університеті полягає в тому, що навчання і виховання є нероздільними, а робота над опануванням і вдосконаленням виконавських навичок тісно пов'язана з розширенням художнього і загально-культурного світогляду студентів, стимулюванням їх творчого і пізнавального потенціалу, розвитком акторської майстерності. Естрадний спів вважається одним із видів вокального мистецтва, який виконує різноманітні функції: пізнавальні, духовні, виховні та моральні.

В умовах вищої школи навчання естрадним вокалом має потенційні можливості. Це полягає в тому, що «розвиток нових форм навчання, прогресивних технологій створюють можливість формувати у молоді не лише такі якості, як креативність, ініціативність і комунікабельність, самодостатність, а насамперед здатність до саморозвитку та самореалізації» [12].

Вокальне естрадне мистецтво, що постійно зростає у популярності, стало визнаним та поширеним явищем. Воно об'єднує різноманітні форми вокального та інструментального виконавства і є актуальним у системі мистецтв. Ця галузь включає різноманітні сфери музичного виконавства, такі як сольне (вокальне, інструментальне), ансамблеве (вокальні та інструментальні ансамблі, рок-групи) та оркестрове (естрадні та джазові оркестри). У сучасному мистецтві естрадний вокаліст повинен вміти виконувати різноманітні співочі стилі та відповідно підбирати стиль для інтерпретації естрадного вокального твору. Адже спів – це творчий процес, який характеризується здатністю «людини створювати з певного матеріального явища або дійсності щось нове» [5, с. 381].

Наукове дослідження вокального мистецтва накопичило достатньо матеріалу про роботу голосового апарату, що дозволяє здійснювати комплексний підхід до підготовки професійних естрадних співаків. Як і будь-який інший фахівець, співак повинен оволодіти основами вокальної майстерності та мати знання і вміння для оптимізації роботи голосового апарату.

У сфері естрадного мистецтва представлений широкий спектр музичних стилів. Однією з ключових проблем у підготовці естрадного співака є вибір навчального репертуару, який має спрямовуватися на розвиток голосових здібностей та формування художнього смаку. Правильно підібраний репертуар має велике значення, адже «пісня впливаючи на емоційно-почуттєву сферу людини, викликає емпатійне переживання її художнього образу. Разом з тим, відбувається процес «внутрішнього інтонування», тобто рефлексивного, неусвідомленого співу інтонування слухача з твором, що звучить» [2, с. 99].

Якщо підібраний твір з акустичним супроводом, то потрібно взаємодіяти із концертмейстером. Така взаємодія реалізується через «власну творчу активність, індивідуальні якості, обдарованість, певні відчуття та особливості сприймання музики. Спільною метою взаємодії є прагнення до узгодженості, взаємопроникнення та доповнення творчих задумів партнерів, досягнення ансамблевого звучання. У результаті чого, утворюється індивідуальний виконавський стиль, тобто власна інтерпретація твору» [9, с. 138].

Розвиток вокального мистецтва на естраді вимагає від співака глибокого розуміння та чутливості до емоційного та інтелектуального змісту музичного твору. Це означає, що виконавець має вміло відтворювати всі найтонші відтінки людських емоцій і занурюватися у внутрішні процеси "життя людського духу". Виступ на естраді вимагає від співака значної концентрації творчих зусиль та майстерності у впливі на аудиторію. Він повинен бути лідером, який здатний підкорити глядачів, та співбесідником, що примусить їх слухати. Важливу роль у цьому процесі відіграють знання та володіння вокально-виконавськими технічними прийомами, що гарантують співакові технічну виконавську свободу.

Для досягнення високого та сучасного професійного рівня в естрадному співі сучасна практика вимагає від співаків використання теоретичних знань. Під час навчання естрадного вокалу майбутні виконавці повинні опанувати:

- професійно-виконавські навички естрадного виконання у складі різних ансамблів і оркестрів.
- специфіку вокальних прийомів, характерних для різноманітних жанрів естрадної музики.
- знання про історичний розвиток вокального естрадного виконавства.
- набуття досвіду концертних виступів.
- принципи і методи самостійної роботи над художнім та навчально-педагогічним репертуаром, а також методики викладання естрадного вокалу.

Одним з ключових моментів вокально-естрадної підготовки є розвиток власної манери виконання, яка формується поступово протягом навчання на основі стилістичних вподобань. Для естрадного співака, який ще визначається у виборі свого стилю, важливо володіти основними навичками академічного вокалу та адаптувати їх до власної голосової індивідуальності, обираючи репертуар, що відповідає його можливостям. Репертуар естрадного співака має включати твори як сучасних, так і класичних вітчизняних та зарубіжних композиторів. Шляхом уважного підбору репертуару слід виховувати критичне мислення стосовно художнього рівня, навчати розрізняти талановиті твори від беззмістовних, що дозволяє активно формувати художній смак. Не випадково в багатьох вищих музичних закладах естрадні вокалісти отримують навчання як у техніці академічного співу, так і у техніці народного співу.

Естрадна пісня та естрадний вокал – це явища стилістично різноманітні. Говорячи про основні інтонаційні витоки вітчизняної естрадної пісні, важливо зазначити ще один ключовий аспект – джазовий вокал. Тенденція до збагачення інтонаційного словника естрадної пісні за допомогою включення елементів джазового вокалу є очевидною і легко розпізнаваною. Джаз, що з'явився в нашій країні в першій половині XX століття, мав значний вплив на формування естрадної музики. У вокальному мистецтві естрадний напрямок розглядають у тісному зв'язку з джазовим вокалом, що відображається у терміні "естрадноджазовий спів". Джаз, зокрема його блюзові варіації, поклав основи багатьох характерних рис естрадного вокалу, і тому його складова має бути розглянута на рівні з народно-академічною, яка також входить у систему естрадно-вокального інтонування.

Специфіка естрадного вокального мистецтва вимагає від сучасного виконавця широкого спектру професійних навичок. По-перше, це оволодіння загальними вокальними техніками, такими як академічні та фольклорні прийоми. Також важливі специфічні для джазово-естрадного виконання методи, такі як вібрато, гліссандо, фальцет, шепіт, надриг, розвиток скет-вокалу, і особливо - імпровізація. Свобода та готовність, натхнення та розум, є необхідними умовами для імпровізації. Головна мета імпровізації полягає в тому, щоб вивільнити приховану творчу енергію виконавця. Будь-який тип імпровізації передбачає застосування підготовлених музичних фраз, цитат, цифрових чи буквених позначень, тощо. Відомо, що лише добре підготовлена імпровізація заслуговує

на увагу, оскільки вона ґрунтується на високому виконавському та культурному рівні музиканта і відповідає логіці музичного розвитку. Джазові музиканти, хоча і планують майбутню імпровізацію, але результат завжди непередбачуваний. Якість імпровізації та її художня цінність залежать від смаку виконавця, його творчої уяви, теоретичних та практичних знань, а також запасу гармонічних, мелодичних і ритмічних зворотів.

Важливе значення має використання специфічних технічних прийомів звукоутворення, включаючи вміння працювати з мікрофоном як інструментом для досягнення художньої мети, що передбачає створення нової акустичної якості.

Успішний виступ естрадного співака включає в себе більше, ніж просто вокальні навички. Управління тілом, сценічні рухи, хореографічні елементи та акторська майстерність – всі вони є важливими складовими цього мистецтва. Правильне використання цих елементів та їх гармонійне поєднання з вокалом можуть значно збагатити виступ, допомагаючи передати ідею та образ твору у повному обсязі.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши різні джерела в сфері естрадної вокальної педагогіки, можна констатувати, що якісний естрадний вокал – це справжнє мистецтво, яке вимагає професійного, добре розвиненого голосу, у поєднанні з безмежною технічною виконавською свободою. Це також вміння співака виразно проявляти себе в різних музичних стилях, напрямках і манерах, щоб передати свої почуття та ідеї слухачам.

Список використаних джерел:

1. Бобул І. В. Естрадно-вокальне мистецтво в контексті розвитку масової культури. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2021. № 3. С. 190 – 196.
2. Василевська-Скупа Л. П., Швець І. Б., Остапчук Л. О. Шляхи формування національної самосвідомості підростаючого покоління засобами українського музичного мистецтва. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. 2022. Вип. 204. С. 99-103. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-204-99-103>
3. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради: автореф. дис. канд. Мистецтвознавства. Харківський держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Х., 2008. – 16 с.
4. Кірсанов В. В. Розвиток вокальної техніки естрадних співаків-початківців. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/10879/>
5. Колосовська О. Імпровізація, як розвиток творчої фантазії. «Актуальні питання гуманітарних наук»: Мистецтвознавство. К., 2014. – Вип. 8. – С. 129–132.

6. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва . Культура України. К., 2016. – Вип. 53. – С. 100–105.
7. Красовська Л. О. Про пластику та постановку номера естрадного співака. Культура України. К., 2018. – Вип. 61. – С. 149–156.
8. Куцерак Т. О., Сідорова І.С. Особливості формування творчих здібностей особистості. *The III International Scientific and Practical Conference «Modern challenges to science and practice», January 24–26, Varna, Bulgaria.* P. 381-384.
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14731/1/Modern-challenges-to-science-and-practice.pdf#page=382>
9. Сідорова, І. С., Стребкова, Д. В., Наumenко, І. В. Організація творчої взаємодії викладача, концертмейстера і студента у процесі освоєння вокально-хорових дисциплін. *Інноваційна педагогіка. Видавничий дім «Гельветика», Одеса. Вип, 57, 2023. С.137-141.*
10. Хлистун О. С. Режисура української пісенної естради: стратегії творчості. Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. – 2015. – Вип. 33. – С. 160–165.
11. Швець І. Б. Формування основ естрадного виконавства в контексті підготовки сучасного вчителя музичного мистецтва. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – К., 2014. – № 38. – С. 487–491.
12. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidiia Ostapchuk. Science-Modern Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. *Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros. 2022. № 1. P. 72-82.*
https://drive.google.com/file/d/17iV0tkhZ_olMAWgveL_dtpnSqPZGu4Z/view

УДК 373.5.016:78

Білозерська Г.О., Сайдак А.М., м.Вінниця
belozerskanna@gmail.com

Теоретичні аспекти розвитку музичної культури підлітків

Анотація. Стаття присвячена окресленню теоретичних аспектів розвитку музичної культури підлітків. Висвітлено провідні принципи музично-естетичної культури підлітків.